

MEGJELEN
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre... 6 frt. —
Fél évre... 3 „ —
Negyed évre... 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő és kiadó: Gróf CSÁKY ALFONS.

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utcán 2256 sz.
KÉZIRATOK
nem adatnak vissza.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. AUGUSZTUS 9.

32. SZÁM.

A hírlapirodalom svindlerei.

(Folytatás.)

De ez nem elég.

Gondoskodnak e svindlerek a középsz-tály számára is olvasmányokról.

Idegrázó és hajmeresztő szörnyesetek, nem-telen és hitvány rémregények terjesztésével akar-ják eltompítani a lépre menők izlését és érzékét a valódi szép és közjó fölismerése iránt; oly férezmunkákra pazarolván a nyomdafestéket, melyekből az olvasható meg, hogy a regény hőseit nem a szor-galommal párosult munka, hanem a rablás tette gaz-daggá, s nem a becsületes élet hanem a gyujtoga-tás és gyilkosság tette halhatatlanná.

És a tárgy?

Trágár és durva, aljas és erkölcstelen. — Hja, de — választékos!?

Irtóztató gyilkossági esetek, esábitások, hamis eskük, kivégzések, mérgezések és ehez hason-lók, melyek a közönség idegeire megrázólag ké-pesek hatni.

Mindegyikben vérengzés, bűnösség és gaz-förtelmesség.

Ki nem olvasta az ajánlott munkák eme ezi-meit: a „Budapesti rejtelmek,“ „Egy nászjé,“ „Egy hóhér a birói széken,“ „Titokszerű történet, vagy vérbűn által nyert hercegi korona“ stb.

Nincs terünk reá, de nem is akarjuk az érzék-esiklandó botrányregények összességét elősorolni, a melyekben gyakran a kétértelműségek bájjai esábitják el a vevő közönséget.

A felületes vevő kap a külsőségeken. A munka czime elvégre is pikáns és tetszős: szeméi megkáp-ráznak rajta s megveszi, a mit ajánlanak. Az ágens (ez a sehonnai irodalmi hándlé-faj) pedig, szép

szóval birja tartani a vevőt s ad abból a mit kér-nek, szívesen.

Megkapják tehát azt, a mit kérnek, de nem azt, a mit óhajtanak. De a vevő még is örvend az ígérkező élvezet fölött, mert hát a férczelmény: potom „olesó és igen érdekesítő.“

* * *

A mi áldott jó magyar népünk oly édesen öleli keblére azt, a ki neki szépen beszél.

Javasoljon számára boldog-boldogtalan, el-hiszi, csak biztató szóval tartsák. Hiába a szive is olyan, mint a viasz, minden zavarosban halászó kéz ujja-nyoma belevésődik.

Pedig be sokszor vezették már tévutra. A szép szó vitte a jégre.

A svindlerfaj aztán markába röhög; czéljuk el lesz érve, mert a posta lassankint több elkor-esosító könyvet és zuglapot szállit szertesztét, mint tisztességes és hasznos irodalmi munkát.

Laikus előtt majdnem hihetetlen ez. Pedig így van!

Mennyi szállittatik szélylyel még ezen kívül, az ágensek uti böröndjében!

* * *

Az irodalom svindlerei igen jól ismerik az el-fásult szívű társadalom rossz izlését; tudják, hogy a lépes-vessző csalétek s az ideges élvágyó ke-dély épen az idegrázó és hajmeresztő frivolságo-kon kap legmohóbban. Dédelgetik tehát, s miután tudják, hogy a magyar nép szeret olvasni, olvassa a mit kezébe kap; szédelgős ígéretek, öndicséret-tel telt falragaszok, házhoz küldött előfizetési fel-hívások czége alatt leselkednek keservesen meg-takarított filléreire, hogy konfekt gyanánt adják be nekik az erkölcstörő képtelenségeket és min-den ízében borzadályt keltő léha sikamlósságokat.

A közönség legnagyobb része pedig mit tesz? „Csupa tréfából“ is elolvassa a reklamot, nevet rajta, gunyolódik; de a kíváncsiság ördöge nem nyugszik benne, és megveszi az irodalom sőpredekeinek férezeleményeit.

Ha aztán a romlatlan (helyesebben óvatos) közönség, jó szántából nem venné, arra való a házaló ágens, hogy a közönségre reá tukmálja, akár kell, akár nem.

Az eredmény végül mi lehet?

Az, hogy a két spekuláns (értem a ponyva-termékek és zuglapok szerkesztőit és kiadóit) társviszonyba lépett az olvasni szerető magyar néppel; a két spekuláns aztán a népet takarosán rászedi.

De az efféle lelki szegény szerzők is azon vannak, hogy megcsalják a kiadót. A ponyvakiadók se jobbak a deákné vásznánál, s már előkészítik az utat, hogy viszont rászédjék a szerzőt. Utóvégre is azt veszik észre, — hogy mindhárman meg vannak csalva.

S az egyik szidja a másikat.

Mondja aztán valaki, hogy az irodalom nem vezeti a közizlést s nem ápolja a közszemérmét!

* * *

A jóizlésű magyar olvasó közönség mindenestre tiltakozik a szemenszedett butaságok ama kiadványai ellen, melyet a gomba módra előálló éhenkórász irkászok szélitiben terjesztenek. Jól tudják ezek, hogy férezeiműveikben nincs egy esőpp hasznos és erkölcsös eszme vagy egészséges alapgondolat, a minek becsepegtetése a társadalom közérzületét nemesitené; tisztában vannak vele, hogy épen ez szüli az alsóbb és felsőbb rétegekben az undort, az erkölcsi rossz benyomást, az irodalomban pedig a sajnós, elszomorító hanyatlást; — de mindezekhez a svindlerfajnak nincs köze, mert ők (ez a logikájuk) a nem jó izlésű közönség kegyéből élén, olyat tartoznak írni, a melyet ezen osztály szájize és élvágya kíván. — Gonosz logika ez!

Az olvasásivágy fölébred ugyan s pótolni törekszik azon zsibbadást, mely a magasabb körök magatartásában mutatkozik; de e vágygyal nem áll arányban a művelődési kedv és előhaladás, holott csak ezáltal emelkedhetnék föl a nép a nemzeti nagyság, dicsőség s önértzet felsőbb lépcsőjére.

* * *

De hát mit kívánnak az élvággyó olvasók?

Érdekfeszítő, izgató, mindenekfölött pedig pikáns dolgokat. Igaz, hogy az idegrázó események néha eléggé botrányos leírásai, természetüknél fogva mindig érdekesek, s néha tanulságokat is rejtenek magukban a társadalmi élet bajai és nyomora felől. A charlatánfaj épen azért tovább is bátorkodik ingerelni a tömeg elfásult szívet, mert aszenzációs ponyva-produktumok kiadása, kibuvó indokkal is bír. Holott ez érv tulajdonképen csak ürügyül szolgál nyegle szerencsevadászataik, közvetve pedig önző ézeljaik elpalástolására.

Azt vetik föl ők ez ellen, hogy az irodalmi svindlerkedés nem tartozhat a könnyű szerrel való meggazdagodás szenvedélyei közé, mert nem igen van reá példa, hogy valaki mainapság kizárólag írói tevékenységből vagy kiadói fáradozásából, (akár tisztességes, akár svindlerkedő uton) meggazdagodott volna.

Lehet. De nem is ez képezi önző ézeljaikat. Meglehet róla győződve mindenki, hogy nem gyötri őket a meggazdagodás utáni emésztő láz.

A képtelenség felé nem sovárognak. A megélhetés biztosításáról van szó s ennek nehézsége szaporítja fajukat.

Önző uralom és szereplési vágyuknak, de főképen nemtelen önérdékeiknek vagy üres hivalkodásuknak kielégítése az, a mi után a leglázásabb örültséggel kapkodnak, hogy azán a szellem-szegénységnek sine-curat, az élheterlenségnek megélhetést biztosítsanak. Arra természetesen elég bátrak és élelmesek, hogy eme svindlerségüket (saját én-jök tömjénezésével) némelyek szemében önzetlen buzgólkodásnak és dicséretes tevékenységnek tüntessék föl.

* * *

Szóljunk tovább a panszláv irodalmi vállalatokról is. Hisz mainapság már odajutottunk, hogy panszláv atyafiaink nemcsak nem félnek magyar-ellenes nyilatkozataiknak kifejezést adva nyíltan izgatni, hanem tévtanaikat, (melyek ugy állami egységünk, mint alkotmányunkkal ellenkeznek) sajtó alá is rendezik, s tankönyvül használva, belecsepegtetik már a gyermekekbe az iskolában, a magyarok iránti gyűlöletet.

(Folytatjuk.)

Sólyom Jenő.

Levél Koroda Pálhoz.

Udd meg öcsém, nagy boszú
 „Nyomja szívem mélyét.”
 Hát így irsz, te rosz fiu?...
 Mondd, ezt ígéréd?...
 Hat hete vagy már oda
 S híredet se hallom.
 Óh, te rosz csont, secsoda,
 Hogyha megharagszom.

Persze más élet van ott,
 Mint a csúnya Pesten.
 Lopod az órát, napot
 Kurizálva, resten.
 Semmi melegség! ne tagadd!
 Lustaság a bűnöd.
 Nyakadon a sok harag, —
 És te persze türod?

Látod, az a jó gyerek,
 Kinek neve Dengi,
 Mondhatom, dicséreted
 Bizony, ő se zengi.
 Magyarázd meg hát neki,
 (Jártas ő is ebbe!)
 Hogy mily édes, isteni
 Az a „far niente.”

Nekem meg pletykázzad el,
 Mit csinál vidéktek.
 Magamat is érdekel
 Az a jámbor élet.
 Ki most a legszebb leány?
 Bogárszemű?... szöke?...
 S jártok-e, mint hajdanán
 Most is az erdőbe?...

Irsz-e verset édesem,
 Disputálsz-e néha?
 Van-e még a réteken
 Most is annyi béka?...
 Szóttak-e még a mamák
 Harisnyákat kötni?
 Van-e sok friss pletykaság?...
 S a többi, s a többi...

Fiam én is vig vagyok,
 Mint a kutya télen.
 Rigmusokat faragok
 Vizen és kenyéren.
 Mint azelőtt, rendesen
 Járok haza — reggel,
 S nem igen érintkezem
 A nagy emberekkel.

Jót kacagni, dús öröm
 Léha nyegleségen.
 A dal, összes gyönyöröm,
 Összes szenvedésem.
 S bárha szól a szájalom:
 Ez se tud megélni!
 Még sincs semmi hajlamom
 Bárkivel cserélni.

S most agyó, te rosz gyerek!
 Üdvözöld helyettem
 Az erdőt, a kék hegyet
 S mind, amit szerettem.
 Mondd a rét viráginak
 És az ut porának,
 Hogy reám ne várjanak,
 Többé sose látnak.

Egyedül is jó nekem,
 Mással nem törődve
 Bukni, vagy szép csöndesen
 Jutni kikötőbe.
 Ha vetettem, délibáb
 Volt az aratásom.
 Rosz barát és rosz világ,
 Az Isten megáldjon!

Reviczky Gyula.

KÉT SZIV. *)

Írta Kabdebó Ferencz.

(Folytatás.)

— Köszönöm bizalmát — szoltam nagybátyám-
 hoz — s legyen meggyőződve, hogy érdekelni fog az,
 s hogy vele érzendek bánatában!

Ő megfogta kezemet; hosszasan megszorította, s
 mialatt én magam kényelembe tevém — ő így kezdé
 elbeszélését:

— Nagyon ifju valék még, s az életet az ábrán-
 dozás szemüvegén nézve, azt hittem, mikép szerepet
 vihettünk, ha nemes ambíciónk van, s nagy törekvés-
 sel s tetterővel léptünk a pályatérre; s mert tanultam:
 hittem, hogy tudok is; így annál inkább fájt tehát, mi-
 dőn a választásokon, hazatértem első évében — mel-
 lőztetém. — Egy második restaurációnál, újból ez vala
 sorsom! Láttam, hogy mily emberek ülnek a hivatali szé-
 ken — azokat csak lenézni tanultam s kicsinybe venni.
 Hogy gazdag valék, nagyobb megbántatásoknak nem
 voltam kitéve; de lassankint magamba zárkózottá let-
 tem, s szerettem azt, mi bennem végbemegy — el-
 elhallgatni!

— Minden sértést könnyen megbocsát az ember;
 de az olyat, mely az egyén hűségát sérti: a legnehezebben!

— Így én is — mert a világ, hitem szerint engem
 nem értett meg, — elkeseredtem azon, s visszahúzódtam.

*) Multkori meddő pályázatunk alkalmával figyelemre
 méltatott versenybeszély. Szerk.

Olyan lélekalkotással bírtam, mely inkább költőiesen érzékeny, mint gyenge és sok csalódáson kelle átmennem, míg annyi emberösmeretet szerezhetek, hogy az embereket nagyon sokra ne becsljem; s mert a közügyek terén is őket kicsinyeknek, önzőknek tapasztaltam, s mert éreztem, mikép velők egy térre lépve, őket nemesebbekké nem tehetem, hanem magamnak kell hozzájuk azon fokra lesülyednem, melyen csak önbecsülesemet veszíthetém: lassankint letettem a szándékról, hogy e téren rójjam le hazám iránti tartózsommat!

— Visszavonultam tehát, s így éltem évekig egyszerű magányomban, olvasással, lovaglással s gazdasági teendőkkel töltve ki időmet; majd fegyverem vállamra véve, napestig elkalandoztam az erdőkön; majd kertemben töltve órákat egy-egy virág nézésében. — Örömem telt, ha láttam a csirát, s ebből amint a levél, bimbó, majd teljes virág fakadott. — Oly szép a természet nagyszerű hatalma, midőn alkot, s rombol, s ha vannak emberek, kik tudományuk alapján még a perczet is megmondják, melyben a mag csirázni, fejlődni, fakadni és virágozni fog — ezt felfoghatom; de hogy e nagyszerű hatalomban, mely beláthatlan gondoskodásával ezer meg ezer növényt és állatot teremt, alkot s gondoz — csak egy, minden fensőbb erőt kizáró mechanizmust, egy maga magát regeneráló természeti erőtlátnak — azt nem érthetem; s csak azért, mert voltak, kik az istenség eszméjét tagadva — hit s vallás nélkül ellehettek, azért az istenség lételet kétségbe vonni nem lehet. — És nem az a kérdés, hogy hit nélkül ellehetünk-e? hanem épen az: hogy lehetünk-e annak hiányában boldogok? Elhiszem, voltak, kik a nélkül éltek s haltak, — de ebből még mi sem következik; olyan a hit, mint a napsugár a növényeknek, s habár van növény, mely a nap áldó melege nélkül is tenyészni bír, azért még ebből a növényvilágra általános szabványt felállítani — nem lehet!

— Én szerettem mindig a természetet; újjászülésében úgy, mint haldokolásában, s édesen esett, ha bánaltalmaim valának, annak kebelén feledni el azokat.

— Egy napon elmerülve gondolataimban, hű „cas-torom“ kíséretében barangoltam a berken; a választónál egy nő-alak vont a magára figyelmemet, amint lovának nyergét igazítani látszott.

— Oda léptem, szolgálatomat ajánlva, majd lovára segítém!

— Ő fejhajtással köszönt; bemutatám magam; ő viszont: Velkéry Sarolta; azután elvágatott.

— Én bámulva néztem a távozó hölgy után.

— Soha se láttam addig.

— Soká álltam ott még, mintha valamimet elvitte volna e hölgy, s annak visszaadását vártam volna; lelkemben édesen verődött vissza ez arc, s fülemben még ott zengett a kimondhatatlan édesen hangzó: Sarolta! Ugy éreztem magamat, mint aki véletlenül jut nagy kincs birtokába, vagy teljesülve látja legszebb

álmaid, s nem meri érinteni, nehogy ködként eloszol-jék kezei alatt.

— Bárcsak ne láttam volna soha, soha! Ha nem hoz össze sorsom vele, tán nem lett volna életem egy eldobott, elvesztett, kiholt kietlenség! Talán ő is boldogabb leendett, nem látva engem, míg így oly igazán, oly keservesen boldogtalanokká lettünk.

— De halld rendén a történetet!

— Aztán naponkint én is kilovagoltam, mivel jól esett lelkemnek, ha csak a helyet is láthatám, melyen állott; százszor ismételttem magamban nevét, s szentül hittem, hogy e kedves alak — mondhatom — szép szemével, hajlékony természetével, s zengetes hangjával nem azért lépett utamba, hogy csak lássam, s elfeledjem!

— Sarolta sokáig nem volt látható; egyszer aztán mégis találkoztam vele; mint ösmerősök beszélgettünk, s bár ekkor lovászával volt, elég szives vala hozzám.

— Máskor meg egyedül jött, s az órák oly boldogan, oly szépen teltek el.

— És ez így ment.

— Ésrevenni véltem rajta is, hogy szivesen van velem. — Gondolhatod a többit.

— Egy nap együtt valánk, s lovainkat egy fához kötve, együtt ültünk egy tölgy alatt édes ábrándban. Oh, e napot soha sem felejttem! Egyetlen az életemben, mely igazi tiszta boldogságot nyújtott, s mely egész életemen átsugárzik, mint egy nagy, örökké tartó áldás. — Oly szép volt a nyári alkony; a fákon a sűrű lombok között ezer madár dallá énekét, s a végtelen kék ég azurján a nap már végsugarait hintette el, — behintve aranyával az erdő s halmokat, s megezüstözve gazdagon a völgyben tova csörrenő csermely hullámain. — Ő mellettem ült; kezében a „szeret, nem szeret“ virággal, melynek leveleit tépdeste, s én elmerengve néztem rá. Sarolta felemelte tekintetét, azokat a szép szemeket, melyek oly igaz bensőséggel, oly tiszta bizalommal csüggték rajtam.

— Majd megfogtam kezét, s kérdém, hogy szeret-e? hisz én oly igazán, oly kimondhatatlanul szeretem!!

— Nem felelt; szemeiben az ijedség sugarát láttam átvillanni, majd felugrott s pár lépést tett távozásra; aztán megfordult, kiterjeszté karjait s zokogva odaborult keblemre, s ott nyugodt hosszasan, hosszasan.

— En oly boldog voltam, mint soha életemben; némán állottunk ott, s csak a kedves teher, melyet fejének nyomása okozott, — érezette velem, hogy élek; s midőn kevés vártatva fejét felemelé, rám tekintett könyvelt szemével, s én átölelve őt hosszasan és forrón csókolám, mintegy istenülve valék; éreztem, hogy e földön is van tiszta, igaz boldogság.

— Hogy megérthesd elbeszélésemet, meg kell ösmerned Sarolta atyját, az öreg Velkéry Jánost.

— Városunk leggazdagabb embere volt, s egyetlen leánya: Sarolta; őt azért nem ösmerém azelőtt, mivel nagyon korán vesztívén anyját, Pesten egyik nagynénjénél neveltetett.

— Valamint tagadhatlan, hogy sem egészen jők, vagy roszak nem vagyunk; úgy kétségtelen, mikép embertársaink irányában soha egészen igazságosak nem lehetünk. Olyan az emberi kebel, mint a tenger, midőn dagályban kél, vagy apályban száll alá, s bár ma ép mint tegnap, ugyanazon okok hatása alatt állott — soha sem tudni hullámzásának mérvfokát!

— Midőn először jöttem a házhoz, már akkor nem tetszett nekem az öreg, már akkor elítéltem, s rosz embernek tartottam őt! Valami kimondhatlan hidegség terjedt el Velkéry egész lényén, mit rendesen olyan embereken találhatni, kik mindent érdekből tesznek, vagy jobban mondva: mindent megtesznek az érdekért.

— Engem, mondhatni — szívesen fogadott, s habár azelőtt a nyilvánosság terén többször találkoztunk — ezt nem látszék tudni, s úgy bánt velem, mint kitől sem jót, sem roszat nem várunk.

— Aztán gyakrabban jártam a házhoz; s Sarolta ki látta, mikép atyja és én nem rokonszenvezünk: mindent elkövetett, hogy ottlétemet kellemessé tegye; de végre midőn felfejtém, hogy nekem terhes ott gyakrabban megfordulnom, — beleegyezett, hogy mint előbb is, sétalovaglásainkban lássuk inkább egymást.

— Ujból boldogan teltek hát napjaim, s boldogok valánk mind a ketten; én, mert szépnek láttam a jövőt, Sarolta, mert nem törődve semmivel, csak a jelennek élt.

— Midőn így ketten lovaglánk réteken, erdőkön keresztül, — midőn fehér kis kezét átnyujtá nekem s megszorítá jobbomat, kérve, hogy mindig csak ő reá nézzek s ne legyek oly hallgatag, — vagy sebes nyargalásra készítve lovainkat, egész boldognak éreztem magamat, s látva Saroltámat igazán boldognak is: azt hittem, hogy mind e szép világ, e bájoló táj, e rét ezer virágaival csak azért van, hogy boldoggá tegyen, s hogy elfeledjem, mikép még mások is élnek rajtunk kívül e világon! Vagy midőn karöltve sétaltunk a fák lombjai alatt, s ő hozzám emelte tekintetét, s átölelve karjaival pajzánul nevetve szórta rám lángoló csókjait; s ha én gyermekességeért inkább évelődéssel, mint valóban komolyan néha feddém, s ő ekkor vállait felhuzva „csuf embernek“ nevezett, s lábával toppantva tréfásan távozást parancsolt nekem, — aztán ujból átölelt s csókolt újra meg újra: miként ne lettem volna végtelen boldog, s miért ne hittem volna e világot egy kertnek, melyben csak örömeink s boldogságunk szép virága nyíl!?

— Sajnos! nagyon is hamar meggyőződtem az ellenkezőről.

— Fájó érzések mindig a kedves behatás helyét foglalják el, s az embernek éppen nem volnának szen-

vedései, ha az örömet s boldogságot nem ismerné, s oly erősen nem ragaszkodnék érzéseikhez!

— Elképzelheted tehát, mennyire leverőleg hatott, midőn egy napon Saroltát hiába vártam szokott találkozási helyünkön s helyette lovásza jött sietve, s egy levélkét nyujtott át, mely így hangzott:

„Édesem!

Ne várj rám ma hasztalanul; nem jöhetek! Holnap azonban bármi áron ott leszek.“

„Isten veled! Szeresd a te kis

Saroltádat.“

(Folyt. köv.)

A magyar regény.

— Értekezés. —

Ha valaki a regény mai állapotáról kérdezne és azt akarná, hogy annak általános rajzát adjam, kívánátát nehéz volna akként teljesíteni, hogy az a regény írókra nézve kedvezőleg üssön ki. A legtöbb műnél, mely újabb időben tetszéssel fogadtatott, két dolog hiánya az, mit lehetlen észre nem venni: a szenvedélyek bonczolása t. i. és a szigorú figyelem a compositió iránt. Az újabb regények kétségkívül sok tekintetben érdemek a figyelemre; de a nyomról nyomra lankadatlanul fürkészett szenvedélyek elemzését bennök hiába keresnők, a mi pedig a sajátképi compositiót illeti, ezzel a szerzők, úgy látszik, éppen nem foglalkoznak komolyan. Csak hatást csinálhassanak, a tömbök helyes rendezése annyira nem tartozik föladataik közé, hogy azt lehet mondani, a véletlen vezeti tollukat. Mintha örömeikre volna, ha a drámairók nézeteivel ellenkezésbe jöhetnek. A regényírók nem fontolgatnak, hanem egészen a rögtönzés esélyeire bizzák magukat. S mi ennek következménye? E veszélyes játékot a legnagyobb szellemek sem játszhatják büntetlenül. Megvesztegetvén önmagukat, midőn a munkálkodás órája üt, nem képesek többé létrehozni azt, a mire különben tehetséggel bírnának, ha ellenkező szabályokat fogadtak volna el. Néhány elmés vagy szenvedélyes lap sikerül ugyan nekik, de magok e lapok sokkal mélyebben és biztosabban hatnának, ha több ügyességgel lennének előkészítve.

Bármennyire magasztalják is a lángész korlátlan-ságát, a reflexio hatalmát soha sem sikerülend megsemmisíteni és gyors kifejtése egy alig érlelt eszmének, mely az észlelet műhelyében talán átalakult volna, minden egyéb, csak nem művészeti dolgozat. A taps és a hízelgés nem változtatnak a dolgok természetén. A szenvedélyek mély bonczolása s helyesen kiszámított compositio nélkül a regény nem egyéb, mint — hétköznapi kifejezéssel élve — eszköz, az időt megölni. Az ily mű kilép az irodalom sorompóiból, s a kártya és dominó mellett foglal helyet... Feleljenek már most a regényírók: ez-e azon állás, melyre törekedtek, ez-e az, a mi kielégíti önszeretetüket?

Azonban legyünk igazságosak és ne kárhoztassuk egyedül a regényírókat azon hibákért, melyeket elősörtünk.

Ha néhány év óta a szenvedélyek elemzését s a gondot a compositioban talán nagyon is gyakran elhanyagolták, e kettős mulasztásért a közönség is felelős egy részben. Az elfogultság valamely népszerű tehetség irányában soha sem volt oly konok, mint épen napjainkban. Egyetlen csattanó siker elég s ez biztosítja a megtámadhatlanságot. Valamely fölkapott író meg ne kísérsétek arra figyelmeztetni, hogy rossz uton halad, mert azt mondanák, hogy irigyek vagytok, és maga az ítéset, hogy e szentelen vádtól menekülhessen, gyakran a tömeg előítéleteivel látszik kezét fogni. A közönség és ítéset fölötté elnézők a regényírók botlásai iránt! Ez igaz! Tulzást senki sem lobbanthat szememre!

Micsoda egy oly elbeszélés, mely a helyett, hogy behatna az egységes cselekvény redözeteinek titkaiba, életrajzi alakot ölt magára? Regény-e, a szónak valódi-
lag elfogadott érteményében? Én nem hiszem. A regényírók, úgy látszik, arról vannak meggyőződve, hogy az események nagy halmaza fölment a szenvedélyek elemzésétől; de ez roppant tévedés, mely ellen az ítésetnek minden alkalommal sikra kellene szállnia. Bármily tehetséggel bírjon is valamely szerző vidékek festésére vagy események föltalálására, az első hely mindig az embert illeti regényben ép úgy, mint színműben, s mint a költészet minden formáiban. Elfogadva ez állítást, melyet különben nem is hiszem, hogy meglehessen czáfolni, világos, miként a szenvedélyek ellemzése messze fölötté áll a vidéknek, vagy az eseményeknek. Minél több az esemény, annál inkább háttérbe szorul az ember, s a mint az események kevesbednek, a szerént nyeri vissza az ember fontosságát, s a szerént vezetetik az író is, akarva, nem akarva, a szenvedélyek bonczolására.

— A mit most mondok, már előbb elmondtam, mindazáltal nem lesz fölösleges még egyszer ismételni: a tömeg előítélete azon regényírók iránt, kik kegyét meg tudták nyerni, arra kényszeríti az ítésetet, hogy napról napra szigorubb legyen. Azon alapföltételek, melyeket említettem, semmi újat nem foglalnak magukban, de figyelemre méltók azon igazságnál fogva, miként az emberi lélek tanulmányozása mindig legfőbb tárgya marad a költészetnek. Azzal még keveset mondanék, ha azt bizonyítanám, hogy a regény nem felel meg hivatásának, ha e tanulmányt elhanyagolja; de miután a tömeg ép azon műveket fogadja lelkesült tapsokkal, melyekben az emberi szenvedélyeknek nagyon is keskeny tér jutott, kénytelen vagyok azt bizonyítani, a mit előttem már mesterek bizonyítottak.

A mi a compositiot illeti, mit a regényírók annyira megvetni látszanak, ennek fontosságáról nem szükség hosszasan szólanom; oly kérdés ez, melyet az enyémenél ügyesebb tollak rég megoldottak és én nem tennék jó szolgálatot, ha vitatásába bocsátkoznám oly ügynek, mely örökre be van fejezve. Valamit kigondolni, nem annyi, mint kidolgozni, s az ész ezen kettős működésének összezavarása nem egy tehetséget, nem egy magas szellemet vezetett már tévutra.

A kigondolás és kidolgozás közt az a különbség van, a mi a figyelet és szemlélet közt.

A regényírók vehetnének magoknak annyi fáradságot, hogy tanulmányozzák a gondolat műfolyamát, és nem kellene késniök azon módszer veszélyeinek föl ismerésében, melyet elfogadtak. Elöttük valamely elbeszélés eszméje egyérteményü annak kidolgozásával és azt hiszik, önmaguk iránti bizalmatlanságot árulnának el, ha kijelölvén a végeztél, az utat is megmutatnák, melyen haladni akarnak; más szóval ök meglegészenek, ha egy leendő műnek csupán eszméjét birhatják és nem tartják érdemesnek a jelenetek elrendezése s meghatározásával bibelödni, a minek pedig ép ezen eszme kifejtését kellene elősegíteni. Az ily eljárásban van valami vegyülete a vétkes önhittség és eröpazarlásnak, melyet nem lehet eléggé kárhoytatni. Közülök az ügyesebbek is ritkán érnek czélt, sokan pedig tovább ragadtatnak, mint a hogy magok akarnák! Több okossággal és több elővigyázattal kevesebb erőt pazarolnának el, s míg most ephemer becsü művekkel árasztják el a világot, melyeknek sorsa még ma zajos taps, holnap könyörtelen feledés: addig valamivel több ovatosság mellett biztos léptekkel közeledhetnének a kitüzött czél felé és állandóan megszilárdíthatnák jövődö dicsöségök alapját.

(Vége köv.)

T ü n ö d é s .

ötét az ég, — sötét felhö
Boritja a kék eget...
Oly régóta nem láthattam
Imádott kedvesemet.

Felderül-e még valaha
Az a gyászba borult ég?
Láthatom-é Emmáeskámat,
Kiért szivem lángol s ég!

Virág kelyhen csillámlanak
Harmat hideg gyöngyei,
Szép szemében úgy rezegtek,
Az elválás könyei.

Ily drága gyöngy a földszinén
Sohol másutt nem terem,
Csak a mélyen érző szivben,
Honnét jó a szerelem.

Hogy feledjen hön szeretni,
Szivemtől elrejtették;
Ki tudja, mily zordon lehet,
Mily rideg ott a vidék!

Puszták, rónaság vidéki
És ti vadon Kárpátok;
Lelkem üdvét, Emmáeskámat,
Hol rejtitek, mondjátok?

Irnék hozzá minden perczen,
Egy szomorú levelet
S elküldeném sürgönyözve,
Ha tudnám, hogy hol lehet.

Lenge szellő, légy hű postám,
Vidd hozzá üzenetem;
Bársony kezét, rózsá ajkát,
Csókolgasd meg helyettem.

Sugd meg neki, de titokba,
Hogy senki más ne hallja;
Bár hol legyen, hiva leszek,
Ha szép szavát megtartja.

Sugd meg neki, hogy válaszul,
Csak egy szót küldjön nekem;
Hogy örökre hívem marad, —
S ő lesz édes mindenem.

Ha jó hirt nem hozhatsz tőle,
Légy bösz vihar s fergeteg;
Tépd ki szenvedő szívemet,
Ugy is régóta beteg.

Jó lélek.

Alicenak.

— Nyílt levél. —

Édesem!

Két hete immár, hogy nem alszom ön miatt. Se éjjelem, se nappalom, se alkonyom, se hajnalom s ébren vagy alva, de mindig üz egy gondolat, egy kérdés, amelyre visszhangot adni nem tudok. Az ön szelleműs kérdése, melyet bájos ajkai feladtak talányul nekem, mondhatom, sok nyugtalan perczet okoz és örökös tűnődésemben már magam is egy nagy kérdő-jelle változtam át. Mindig e kérdés lebeg lelkeim előtt s mindenütt, a toll perczegésében, az óra egyhangú ketyegésében, a szélnek az ablak üvegekeni zongorázásában, egyszóval mindenütt és mindenben csak azt vélem hallani:

„Hogyan lehet egy szelleműs nőt egy férfinak örökre lekötölezni?”

Igértem önnek, hogy megfelelek reá; hallja tehát elmélkedésemet úgy, miként azt érzem s amint azt lelkeim kimondani sugalja.

Soha kérdéssel szemben nem éreztem jobban gyengeségemet, mint most. Rabelais végszavai jutnak eszembe önkénytelenül, ki halálos ágyán így kiáltott fel: „Megyek egy nagy t a l á n t keresni.” Így vagyok én is; legfeljebb csak taláalomra szólhatok hozzá, mert e kérdésre felelni határozottan csak úgy lehetne, ha az ember ismerné az emberi vágyak minden rugóját, a szenvedélyeket és indulatokat, az érzelmeket és óhajokat, ha ismerné teljesen az egyedet, annak összes benső világát, titkos gondolatit, lelke álmait, egy szóval, ha birna száz Lavaternek bölcsészeti és emberismereti

tudományával. És még ekkor sem volna képes megfelelni, legfeljebb ennyit:

„Elismerem, hogy mi vagyunk a teremtés urai; tény, hogy a nők képezik a gyengébb nemet és mégis e gyengeségben van a legnagyobb erejük, ebben fekszik a legbódítóbb varázs és vonzerő, amelylyel mindenkiket legyőznek. Miként lehet azonban őket legyőzni, azt nem tudom.”

Mert a nő annyiféle, amennyi és nagyon helyesen mondja Shakespeare: Nincs arra mód, hogy a szívet, a vágyaknak e gyúpontját, megismerhesd az arczról. Az egyed mindig nagy szerepet játszik s ha ama nagy királyné előtt, ki bizonyára szelleműs nő volt, az által nyert kegyben Grassalkovich, mivel egyik bál alkalmával bátorzkodott egyszerű s rang nélküli egyén léte a királynőt egy tourtánczra felkérni, ugy még nagy kérdés, sikerülne-e ez egy más esetben is?

— Sokszor csekélység az, mi egy nőt lekötölezni képes. Gressert síró leánykája halálosan beleszeretett abba, ki a kalitból elrepült kedvencz kanári madárkáját megtalálta és visszahozta.

Eltételezve azonban e kivételektől, a felhozandók és a következtetés miatt szükségesnek tartom, hogy a szelleműságról általában egy kis aesthetikai elmefuttatást tartsak, hogy kifejthessem, minő fényes, csillogó társaságot kellene a férfinak, ki egy szelleműs nőt lekötölezni akar, megvesztegetni.

A szellem nem épen minden embernek szükségképeni képessége, nem csupán egy eszmének értelmes felfogása és okos kifejezése, hanem annak folyton új, érdekes és meglepő alkalmazása más eszmékhez. — A szellem az a prisma, melynek három oldala az élel, az élel és a mély felfogás, melyeken át az ész fényugara ragyogó színekben török meg. Az észl és értelmet tisztítani, nevelni, fejleszteni lehet; a szellemet soha, az ő megjelenése és fejlődése teljesen titokteljes, olyan, mint a rózsabimbó, melyből titokteljesen fejlődök a virágok királynője.

A nő ki szelleműs, szükségképen bir tehát élelcel, éles és gyors felfogással, tiszta ítélő tehetséggel és a szelleműsok teljességének megfelelőleg, dús képzelemmel is. E dús képzelem sokszor a phantasta-szerűséggel határos és oly ideális, természetileg nem létező és nem létezhető légkörben mozog, amelybe felemelkedni csakis a hason szellem képes, csakis a hason szellem képes azt átérteni, magát abba beleképzelni és bele élni, míg a kevésbé szelleműs, e képzelmi szellemvilág felett, épen megérthetlenségénél fogva csak mosolyogni képes.

Amit nem értünk, a felett, hogy érthetlenségünket elpalástoljuk, mosolyogni szokunk.

A minden feletti nevetés a szellem kevesebb vagy nagyobb mérvbeni korlátoltságának rovására esik s azért egy szelleműs nőt lekötölezni csak rokonszellelem képes, csak az, mely a nő szellemének, talán izlésének és fenkölt lelkeletének, megfelelő hódolattal adózni képes. — S mivel hódolhatnánk meg

jobban, mint ha elismerjük és magunkévá teszszük eszméit?

Ez a hódolat, kell, hogy szellemes és finom kedélyű nőnél elismerést keltsen. Ha iparkodunk eszméit megvalósítani és oda törekedni, hogy ezen eszméknek diadala reá háromljék vissza, akkor lehetetlen, miszerint ez méltánylás nélkül maradjon. — Egy szelleműs nőnek van oly tapintatos érzéke, amelylyel ezt számba veszi és a méltánylást talán a pusztá lekötélés keretén kívül is kiterjeszti.

A szelleműs nők összes tetteinek főleg három titkos rugója van: a hiúság, a becsvágy és a nagyravágyás.

A hiúság a főrugó, mely a nőiességnek mintegy kifolyása és a női természettel annyira összeforrt, hogy nőt hiúság nélkül képzelni sem lehet. E hiúság alatt azonban nem pusztán azon törekvést értjük a nőknél, melynél fogva mindegyikük szépnek akar tetszeni és látszani, hanem érteni lehet, sőt kell is alatta a lélek hiúságát is. A lelki hiúság pedig sokkal nagyobb mérvű, mint amaz, sokkal hatalmasabb ösztön és sokkal nehezebben elégíthető ki. A hű nő sokszor eléggé le van kötelezve az által, ha szépségét elismerjük és hangzatos szavakban nyilvánítjuk azt, mit hódolásnak nevezünk; míg egy szelleműs nő, bár szívesen fogadja is csupa courtoisieból is, az ilyen nyilatkozatot, de azért épen sincs megelegedve ezzel, mintahogy nem is lehet. O azt kívánja, hogy szellemének és ne érzéseinek hódoljunk. Csakhogy azon előkelő társaságba, amikből a szellem áll, ismét a szellem belépti jegye szükséges; ha a szelleműs nő drága kő, nem fog a kaviához vonzódni és férfinak, ha el akarja nyerni őt: kiváló lelki tehetségeit kell érvényesíteni.

Ily szellemnek elismerése elégítheti ki egyedül lelke hiúságát!

S amennyire áll ez a hiúságról, annál fokozottabb mérvben igaz ez a becsvágyról és a nagyravágyásról.

E kettő azonban relativ fogalom.

Meghatározni türelmesen azt, hogy mi a becsvágy és mi a nagyravágyás és e kettő közt határvonalat húzni nagyon nehéz feladat volna. E kettő csak oly viszonylagos fogalom, mint az emberi boldogság. Fut utána az ember, mint himes pillangó után, de azt elérni, nem képes soha. Valaki boldognak hiszi magát, holott nem az, mert csak annyiban boldog, amennyiben nincs oka magát boldogtalannak érezni. A földi boldogság csak chimaera, mely ott kezdődik, a hol e kifejezéssel élünk valakire: „megboldogult!”

S ilyen a becsvágy és nagyravágyás is!

Mindenkiben meg van ugyan a nemes érzés nagygyá lenni és akarni, különösen pedig a nőkben, kiknek contemplatív természete csak fokozza ezt.

Brillirozni és feltűnni akarni már velük született természeti jellemvonás, csakhogy e tekintetben ők egy kevéssé tulzók s aligha fogja csak valaha is egy nő Caesar szavait után mondani: „Inkább itt első, mint Rómában második!” Ők mindenütt első akarnak lenni,

míg a kor előhaladtával a tapasztalás őket is meggyőzi, hogy álom és valóság közt óriási a különbség.

Ez álombani hitet magukban fentartani s annak folyton tápot adni egyik gyengeségük. Ki ezt szítani képes, annak előttük előnyös állása, ki pedig kielégíteni is képes, annak nyert játéka van.

Ez azonban mind csak általános és felületes tapogatózás, mert a női kedély mélységes tanulmányozása és sok érintkezés szükséges ahhoz, hogy az egyéniségükben rejlő talányt tökéletesen megfejteni lehessen. Minden nő egy született sphinx; nemesebb ösztöneik oly benső mozgalmak, melyeknek észszerű magyarázatot adni nem lehet. Hasztalan kutatunk, ugy járunk velük gyakran, mint a bűvár, ki egyes felületes jelenségekből ítélve, a tenger fenekén gazdag korál telepekre vél bukkanhatni s midőn alámerül, ott mitsem talál. Oly üres kézzel jön vissza, minővel lebozsátkozott. A nők azok, kik igen gyakran belülről is a divat követelményei szerint öltözködnek és ez öltözködésüknek és izlésüknek megfelelő kulcsot megtalálni nehezebb, mint akár kétszer születni.

S habár igaz az, hogy minden emberben van valami minden emberből, a nőknél e kérdés elbírálásánál mégis hamleti kétségeskedés és tünődés fogja el az embert, vajjon csakugyan ugy áll-e s nem-e pusztán valamely bölesnek ál-elmélete az?

Utopiáktól ment szelleműs nőt azonban csak szelleműs férfi kötelezhet le és ez is csak ugy, ha önkénytelenül ébredező rokonszenvét kiváló lelki tulajdonainak érvényesítése által iparkodik fokozni és kivívni.

Ez volna édesem rövid válaszom az ön nehéz problémájára. Félek nagyon, hogy ugy járok vele, mint az öreg elgyengült Nestor, ki Hector kihívását elfogadni volt kész, mivel fiatalabb és erőteljesebb görög nem találkozott.

Én a kihívást elfogadtam és feleltem reá...

Meg lesz-e vele elégedve? azt nem tudom; de minden esetre elnézést és kegyelmet kérek. Én saját eszméimet mondtam el e tárgyról s azért legyen irgalommal azon férfi iránt, kire nézve nem volt a legkönnyebb feladvány: szelleműs nőnek képzelni magát!

S ha e kegyelmet hajlandó megadni Alice, ugy egy mosolyával (ha haza jön) dűsgazdagon lesz megjutalmazva

Daemon.

Dalmatia Herója és Leanderje.

A „Steingarten“ után dr. Szemák István.

(Vége.)

A szerelem éles tekintetével nézett fürkészőleg a tenger fekete sima tükrén át St. Andrea szigete felé, a hol csakhamar feltűnt a világos pont; szive hallhatólag kezdett verni, s már a tengerpartra akart rohanni, de erőt vett magán, mert hátha csalódott, hátha a véletlen

által félrevezetteték. De nem, a világos pont egy helyen maradt, sőt Margit szerelmes tekintetének úgy tetszett, mintha a világosság megett Giuseppe szép, halvány arcát is látná.

Most már egy pillanat sem volt elveszithető, egy ugrással a csolnakban termett a merész leány serős karokkal evezve, St. Andrea felé tartott.

A sziklás part el volt érve és egyszerre sirva és nevetve pihent a leány Giuseppe karjai közt. Hajnalhasadás előtt már ismét kunyhójában volt Margit Mezzo szigetén.

A csendes szerelmi boldogságnak azonban nem sokáig lehet tartania.

Egy este ismét égett a világosság a zárda czellájában és Margit csolnakához sietett. — A pillanatban azonban, midőn azt a czövektől, melyhez kötve volt, eloldani akarta, hirtelen egy fenyegető alak állt meg előtte.

„Ez tehát az ok, a mely miatt engem elutasítottál,“ kiáltott a szenvedély és felindulástól reszkető hangon Nicolini Pietro, „jőjj elő, Marco, s kérdezd meg erényes nővéredet, mit jelentenek éjjeli sétacsolnakázásai.“

Ekkor egy másik hajón egy új fekete alak tünt fel, felemelt ököllel a leány elé lépett s kiáltott.

„Becsületes ember neje nem akartál lenni, ez rossz volt neked; vétkes, gyalázatos viszony egy pappal jobban tetszett, te, becsületedről megfélelkezett leány; valóban nemes tett volna, ha valaki mint egy macskát a vízbe fullasztana.“

Nyugodtan, királyi fenséggel, büszkén állt a leány, megvető tekintettel mérte a két férfit s mondá: „Senkinek sem tartozom tetteimről számadással, félre az utból, én csolnakomba akarok.“

„Az nem fog megtörténni, a míg én élek,“ ordított Pietro, élesre köszörült tört huzva ki övéből „egy lépést még és a Madonnára...!“

„Ti lányokkal szemben nagyon bátrak vagytok,“ mondá Margit s visszatért kamrájába, egy tekintetre sem méltatva a két férfit.

„Igy örködöl te érdekeim felett,“ fakadt ki Pietro szövetségese ellen, „hogy nekem kell figyelmedet arra fordítani, a mi itt történik?“

„Bocsáss meg, Pietro, szavam adom neked, hogy Margit nem hagyja el többé a szigetet.“

„Arra majd nekem lesz gondom; mivelhogy te egy könnyelmű, megbízhatlan naplopó vagy,“ — mondá Pietro.

A legközelebbi estén ismét égett a világosság St. Andrea szigetén és ismét a part felé vevé útját a félelmet nem ismerő leányka, de egyuttal felköté atyjának handsárját, szilárdan eltökélve, a szabad menetelt, ha szükséges, vérrel is kivívni magának.

Ez alkalommal azonban senki sem mutatta magát; minden csendes és nyugodt volt, de a csolnakok oly erő-

sen le voltak lánczolva, hogy csak hosszú és terhes fáradsággal lett volna valamelyik eloldható.

Minden hosszabb tünődés nélkül azért leveté felsőruháját Margit s uszva tette meg a hosszú utat kedveséig s uszva tért is vissza.

Kimaradásai azonban csakhamar feltűntek és Pietro s Marco látván, hogy a leány hajthatlan akaratát meg nem törhetik, egészen más tervben egyeztek meg, melyet Pietro gondolt volt ki Margit iránti vad gyűlöletből s mely Marco helyeslését is megnyerte egyrészt, mivel egészen Pietro hatalmában volt, másrészt a vallásos vakbuzgóságból, istennek tetsző tettet véltén elkövetni az által, ha nővére egy pappal folytatott bűnös viszonyának véget vet.

Két nappal később St. Andrea felé hajóztak Pietro és Marco. Midőn egészen besetetedett, egy mécses erősítettek meg a vitorlarudról lecsüngő sodronyra s megállíták a hajót.

Margit a szerelmes hívását vélte felismerni s sietett a szokott helyen megjelenni. Ezuttal azonban minden hajó eltűnt volt és Margit, nem vesztegette idejét azok keresésével, de bizva erőteljes karjaiban és kitarításában a tengerbe veté magát.

A távolság azonban ma nagyon hosszú volt és bár a teljes kimerültségig küzdött volt a hullámokkal, a világossághoz mégsem jött közelebb. Mindazáltal uszott mindig tovább és tovább s epedve tekintett a csillagra, a mely végre egyszerre kialudt.

Margit egyedül volt a tenger végtelen pusztaságában, távol a parttól és már végképen kimerülve.

Két áruló lassan a nyílt tengerre evezett és a vitorla rudra akasztott mécsesrel tévedésbe csalta a gyantlan leányt. Meddig küzdött a szegény Margit a hullámokkal, míg végre teljesen kifárasztva alámerült, ki tudná megmondani? Az élők között nem volt többé látható a szép Margit.

Don Giuseppe pedig a legközelebbi és a következő estéken ott ült czellájának megvilágított ablakánál és azután bolyongott szünet nélkül nyugtalanul a part szikláin, a kétségbeesés kinaival merengve a hullámokon, ha vajjon hozzák-e már sovárgva várt kedvesét. Azonban a hullámok jöttek és mentek, de Margitról nem hoztak hírt.

Ekkor a fiatal pap szellemvilága is kialudt, nem beszélt többé, visszautasított minden táplálékot és csak szünetlenül Mezzo szigete felé irányzá merev tekintetét a keskeny ablakon át, míg egy napon hidegen s a földön elterülve találták testvérei.

Margit eltűnése után Marco, a lelkiismeret furdálásaitól gyötörve, mind jobban az iszákosságnak adta magát, és a midőn őt ily állapotban Pietro a kölcsönzött összegek visszafizetésére intette, törét mártá a csábító mellébe és azután maga is egy sziklacsúcsról az örvénybe ugrott, a mely később szétzuzott hulláját a partra veté.

Hangok a magányból.

III.

Felsőbánya, aug. 4. 1878.

A természet kebeléről jövök...

Virágos erdőben bolyongtam
Kék, báránnyelű ég alatt...

Olyan jó kedvem van, mintha kibékültem volna valakivel, akire sokáig, nagyon sokáig haragudtam. Lelkemet nem nyomja semmi, semmi; megkönnyebbült; azt a terhet, mely oly sokáig nehezedett reá, leemelték azok a piezi, láthatatlan erdei tündérek, kiket csak én ismerek és senki más a világon, kik csak engemet szeretnek és senki más a világon! Mikor én az erdő sűrűjébe lépek, már ott várnak a lombos boltívek bejáratánál, üdvözölnek, ölbe ragadnak, megsimogatnak, összecsokolnak s röpitnek messzé, messze a vadon legsötétebb belsejébe, a mohos szirtek tövéhez s leültetnek ismerős pázsithalmocskámra...

Oh, ők nagyon jól tudják, hogy ez az én legkedvesebb helyem, mert itt csörgedez az én kis csacsogó esermelyem s az ő partján mosolyognak az én legkedvesebb virágaim: a nefelegtsek.

Igen, én a nefelegtseket nagyon szeretem; most is egy kis nefelegtsesokor van gomblyukamba tűzve s oly büszkén, oly örömmel és diadallal tekintgetek reá, mint a hadvezérek érdemjeleikre; vagyis ők tekintenek oly büszke diadallal s örömmel érdemjeleikre, mint én kedves kis nefelegtscsokromra. Épen szívemre valók, éppen odaillenek!

Nem felejtő, árva szivre
Odaillőbb mi lenne?...

Mindennap kimegyek hozzájuk, oda a mohos szirtek tövéhez, ismerős pázsithalmocskámra... S olyan jól találok ott magamat! A hátam megett felnyúló szirtekről dús borostyánlevelek hajlanak reám; mellettem tömött mogyoróbokrok nehéz fűrtjei himbálnak s fekete gyümölcsű, illatos szederindák bókoltgatnak, hizelegnek s kínálgatják édes gyermekeiket; én leszedem őket s aztán... félretolom előlem.. Mértne követném egyszer magam is a világot? Miért tartanám meg a pusztá ágat, ha már gyümölcsseit leszedtem róla? A serleg, ha kiittuk belőle a gyönyörök italát, csak arravaló, hogy földhöz vágjuk... S ha mások ezt teszik, mértne ten-

ném én? Hát nem vagyok-e ember én is, mint a többi? Nem, nem! Az emberek nagyon hálátlanok... Jeretek vissza szomorú szederindák, leszedtem gyümölcsseiteket, maradjatok velem gyümölcstelenül is.... S ők megértik szavaimat, visszahajlanak, körülfontak karjaikkal s reám borulnak, mintha sirnának örömlükben... Egyedül a természet jó irántunk; egyedül neki van joga jóságunkra is.

Alattam csevegő patak iramlik le az apró köveken ragyogó, fénylő tisztasággal, mintha az erdei tündérek szellemkezei szűrték volna millió és millió gyémántcseppekből; csevegése hirtelen elnémul, ragyogása hirtelen elhalványul s nyomtalanul tűnik el a rekettye- és szilfabokrok, a dús növényű füvek, lekonyuló páfrányok sűrű tömkelegébe; körültem csend van, mintha szívdobbanása állt volna meg a homályos rengetegnek; szinte magam is félek erősebb lélekzetet venni, nehogy megzavarjam e szent magány magasztos csendjét.. A némaság ismét megszakad, a patak ismét előbukkan titokzatos rejtekéből s vig csengése belevegyül a rigófütyök, a fűlmileénekek, a csiz, tengelicze gyönyörű harmoniájába....

Nem tudom, mit érzek ilyenkor. Keblem kriptájáról leemelkedik a sarkó; lelkem, mintha a feltámadás angyalainak hívó kürtzengéseit hallaná, szárnyakat ölt, kiszáll szomorú sirjából és száll és repül és bolyong messze, messze, ismert vidékeken ismert emberek között; jár, röpked nyugtalanul, mintha keresne valakit.... Ki tudja, merre? Ki tudja kit?... S ha megtalálta, akit keresett, összerázkódik örömlükben (vagy talán fájdalmlában?) s visszarepül e magány mélyébe, hol nincs napfény, mely megégesse hímest szárnyait, nincsenek emberek, hogy ráleső hálójukba csalják, vagy nyilaikkal megsebezzenek... Itt bolyong aztán ez ősi rengeteg örökös homályában, üdítő hűsében, a madarak és virág közt, a patakparton....

S míg ő ott bolyong, én nefelegtset szedek. Kis virágaim már előre mosolyognak felém; egyik fölemeli kék, bozontos kis fejecskejét, mintha mondaná, hogy előbb őt szakítsam le; másik szomorúan leveleire borul, mintha fájna neki mellözésem; a harmadik megneheztel s a kinyuló part alá buvik

szemeim elől, hadd kutassam, ha nem öt szakítám le először..... Hanem én azért mindegyiket megtalálom és leszakítom, mindegyiket kis csokorba kötözöm s oda tűzöm mellemre örömmel, diadallal....

Mért is szeretem én annyira e bohó kis virágokat? Hát az az öt, körbenülő, kék szirmocska, közepén a fehér sugaru sárga csillaggal és sima, hosszukás zöld leveleivel többet érne az erdők, mezők és kertek összes virágainál? Többet, legalább nekem többet! Valahányszor kék szirmaikat látom, azt gondolom, hogy a felhőtlen, tiszta ég mosolyog reám mennyei, örök békéjével s hogy sárga csillagai az égnek aranycsillagai, melyek — mint a mindig ragyogó emlékek — szelid, örök fényvel világítanak sötétes utaimra s zöld leveleikkel reményt öntenek lemondó szívembe....

Örök békével, örök világossággal, el nem halványuló emlékezettel, mindig viruló reménnyel kecsegtetik lelkemet s ezekre az én lelkemnek nagy szüksége van.... Hogyne szeretném hát őket? Ennyi jószágért, ennyi ajándékért hogyne érdemelnék meg szeretetemet? Az ő társaságukban ismét vidám ifjává leszek, úgy mint egykor, tele reménnyel, hittel, békével, örömmel és boldogsággal s elfeledek minden felednivalót....

Ezért szeretem úgy őket, ezért járok ki naponként hozzájuk, ezért tűzöm őket gomblyukamba, szívem mellé s ezért őrizem őket sokáig, nagyon sokáig előttem, asztalomon.... Dengi János.

Füüdői-levél.

Gleichenberg, július.

T. Szerkesztő Ur!

(Folyt. és vége.)

Óh, könnyű letörni a bimbónak, mely zöld levélburkában mit sem tud még harmatról, napsugárról, — könnyű lehullani a virágnak, ha illatozott hosszú nyári napokon át, — ha teleszívta kelyhét mámorral, napsugárral, hallotta a madárdalt a berekben, látta a szivárványt az égen, oh könnyű lehullni akkor egy hosszú boldog élet után! — De mikor a félignyilt virágkehelybe először szállt a mennynek fényes harmata, mikor azt először érinti a napsugár forró csókja, — letörni akkor hideg, fagyos kéz által — óh az fáj!

Szomorú kép volt, — jerünk tovább!

Az a ködmenes atyafi ott, ki nagy zöld üveg öblébe bocsátva a forrás vizét, azt előbb feleségének, majd lányának nyújtja, — magyar paraszt. — Messze földről jöttek, hogy elfojtsák magukban a halál csiráját, melyet mérséktelen munka és vigyázatlanság vetett életük földjébe.

Kérdezzük meg egészségi-állapota felől azt a sze-

gény mellbeteget, kit amott kocsiban tolnak felénk, s ő szüntelen köhécselés közt fog bennünket biztosítani, hogy nagyon jól érzi magát! — Ő különben nem is beteg, gyenge köhögése említésre se méltó, — Gleichenberget csupa elővigyázatból, szórakozásból látogatja.

Sajátságos és csaknem általános tulajdonuk az a mellbetegeknek, hogy a veszélyt, melyben forognak, nem is képzelik.

Itt állhatnánk sokáig, nézve a szenvedőket, közös bajukkal, melyet ezernyi különböző ok idézett elő, — s melynek mégis egy közös vége lesz. — Szomorú némajáték ez, melyet a halál irgalmatlan keze rendez, — néha eltűnik egy-egy szereplő, s nem lép fel soha többé az élet színpadán!

De ne tovább, — az ember itt önkénytelenül is melancholicus hangulatba esik, — pedig van e képnek fényesebb oldala is.

Vidám zene hangjai mellett, az árnyas hárs- és fenyőfák alatt, — tarka tömeg hullámszik. — Ezeket még idejekorán küldötte ide bölcs orvosi tanács, — ezek a forrás habzó vizéből nem csak enyhülést, hanem egészséget ittanak. — Ez utóbbit talán elősegíti az a gyengéd figyelem is melyben itt a nőket ismerőseik részésítik. — Alig van hölgy, kit óriási virágcsokor ne kísérne reggeli sétáján, — mi a képet végtelenül élénkíti.

Hallgassuk csak ezt a zürzavart, mely a sétálók különböző beszédéből létrejő. — A magyar erőteljes hangjai mellett szinte nevetségesnek tűnik fel tulzott lágyságával a lengyel; a francia és olasz csengő zenéjét kellemetlenül zavarja durva hangsúlyozásával a cseh, szerb és orosz.

Nem vette még észre, mennyi magyar szót hallunk mindenfelé? — Minduntalan találkozunk egy-egy hazánkfiával, elkezdve a legjobb hangzású családnevek viselőitől, egész le a bácskai földművesig Gleichenbergben a magyar társadalom minden osztálya képviselve van! — Ha meggondoljuk hogy a 3000-re menő betegnek, kik itt gyógykezelés alatt vannak, harmadrésze magyar, lehetetlen hogy el ne szomorodjunk hazánk egészségi viszonyai felett.

Magyaron kívül legtöbb lengyel és szerb tartózkodik itt; — sajátságos bizarr látványt nyújtanak a szerb nők tarka selyemruháikban és ezüsttel aranynyal tulterhelt bársony otthonkaikban. A szerb, bármerre menjen is, megtartja nemzeti viseletét, — nem így a mi honfitársaink! — Ezer közül csak egy mer dacolni a közvéleménnyel, s megtartani itt is magyar ruháját. — Saját földieit nevetnek rajta legjobban, azok nevezték el őt „vad magyar“-nak!

De talán el is lankadt már képzeletének szárnya, mint kifáradt vezetője.

Ha meg volt elégedve cicerónéjával, akkor majd elvezetem legközelebb a „bazarba“ a „Schweizereibe,“ fel a „Köpelre“ a „Kaisereichéhez,“ és még sok, sok más felé, hova ma el nem juthatánk.

Addig is míg újra találkozunk, fogadja tiszteletteljes üdvözetemet.

K—y Gizela.

H I R E K

az irodalom, művészet és közművelődés teréről.

— **Dante** „Divina commediájának“ dr. Angyal János által hosszas tanulmányozás után készített és legilletékesebb Dante-ismerőnk gr. Széchenyi Antal által is hűnek bizonyított fordítását, magyarító jegyzetekkel kísérve adta ki Aigner Lajos (Budapest, Váci utca 1.) ismert érdemes fővárosi irodalmi vállalkozó. A 20 1/2 ivre terjedő kötet már megjelent és tartalmához méltó díszszel van kiállítva. Ára füzve 2 frt 50 kr. diszkötésben arany metszéssel 4 frt. Megrendelések kiadódhoz intézendők.

— **Somló Sándor** munkatársunk „Költeményei“ megjelentek Budapesten. Somló Sándor muzsája egyike a legvonzóbbaknak. Zokogva, könyözöttan borul kebledre és panaszának egyszerű természetes folyása korántsem válik terhedre, sőt benned a legnemesb édesbús meghatottságot kelti. A költemények technikai köntöse kifogástalan szabású és a nyelvezet s kifejezés zamatos magyar, a mellett elegáns is, a nélkül, hogy keresett volna. Mi Somlót határozottan szépreményű költői tehetségnek tartjuk és „Raoul szerelme“ című drámolettében kétségbevonhatlan jeleit adta szép lélektani tanulmányozottságának, drámai fölfogása s érzékének. Költeményeit, melyekből mutatványok lapunkban is megjelentek, melegen ajánljuk a nagy közönség pártoló figyelmébe. Ára?

— **Biki Károly** ref. lelkész előfizetési felhívást bocsátott ki „Ifjúkorom emlékei“ című füzetre. E fölhívásban a többi között ezeket mondja:

Ismeretlen névvel, nagyszabású politikai mozzanatok között, egy keveset ígérő füzettel nyilvánosság elé lépni, ez nem kevés megfontolást s bátorságot igényel. Tudva azt, hogy az olvasó közönség legnagyobb része, bizonyos ovatossággal veszi kezébe az előfizetési ivateket, mégis igényekkel állani eléje annak a közönségnek: ez némi önérzetet tételez fel a vállalkozóban. Mindezt jól megfontolva lépek én művemmel az olvasó közönség elé s csak annyit kérek, hogy a kik a közélet ezer meg ezer viszontagságai között nem feledkeznek meg támogatni a becsületes törekvést; kik csendes óráikban örömet foglaloznak szépirodalmi dolgozatokkal: azok működjenek közre előfizetéseikkel jelen füzet kiadásában. A füzet terjedelme 10 nyomtatott iv leend. Előfizetési díja 1 frt o. é. Tartalma: költemények, beszélek, irod. történeti tanulmányok. Az előfizetési pénzt kérem postautalvány mellett szeptemberhő első napjáig nevemre czimezve (u. p. Ökörítő, Szatmármegye) beküldeni. A füzet szeptemberhő végéig minden előfizetőnek bérmentve fog megküldetni. — Minden 10 előfizető után a gyűjtőnek egy tiszteletpéldány jár.

K Ü L F Ö L D.

— **Maglajánál**, Boszniában egyik huszár kém-szemlész csapatunk a fanatizált mohamedán lakosság által orvul megtámadtatván, 70 huszár lelövetett. — **Mostarba** Jovanovics altábornagy csapatai aug. 5-én ünnepélyesen bevonultak. — **Serajevot** Loja hadzsí, a

lázadók feje, fegyverrel készül megvédeni. — **Kapitanovics** és **Uzun-Feslagics** bégeket, a miért birodalmunkkal rokonszenveztek, halálra ítélte. — **Boszniában** Philippovics tábornagy fővezér az ostromállapotot kihirdetett. — **Ő felsége** aug. 7-én a német császárt Teplitz fürdőben meglátogatta. Kilátásba van helyezve, hogy e látogatás szept. 10-ig ismétlődni fog, a midőn a czár is ott leend. — **Romania**, Szerbia s Montenegró aug. 3. óta függetlenek. — **Beaconsfield** és **Salisbury**, mult szombaton 4000 ember jelenlétében a guildhallban vették át a londoni diszpolgári oklevelet. A diszebéd mansion-houseban tartatott meg. — **Rudolf** trónörökös Prágában ezredesi ranggal tényleges szolgálatba lépett. — **Hugó** Victor beteg. Guernseybe szállítottott. — **A párisi** tárlaton levő magyar festményekről Cherbuliaz magasztaló tanulmányt közölt a „Revue des deux mondes“ ben. — **Eugenie** francia exceszárné, ki most Bécs és környéke nevezetességeit szemléli meg, Salzburgban megtelepedni szándékozik. — **Risztics** szerb miniszterelnök Bécsben házat vett. — **Nobiling** útere felmetszése által akarta magát kivégezni. — **Chinában** országos eső volt, miért is az éhhalástól való félelem megszűnt. Az eső és hó isteneinek áldozatokat mutattak be.

HELYI TÁROGATÓ.

— **Városunk** országgyűlési képviselőiül megválasztottak: **Simonyi Ernő**, **Helfi Ignác** és **br. Baldácsy Antal**.

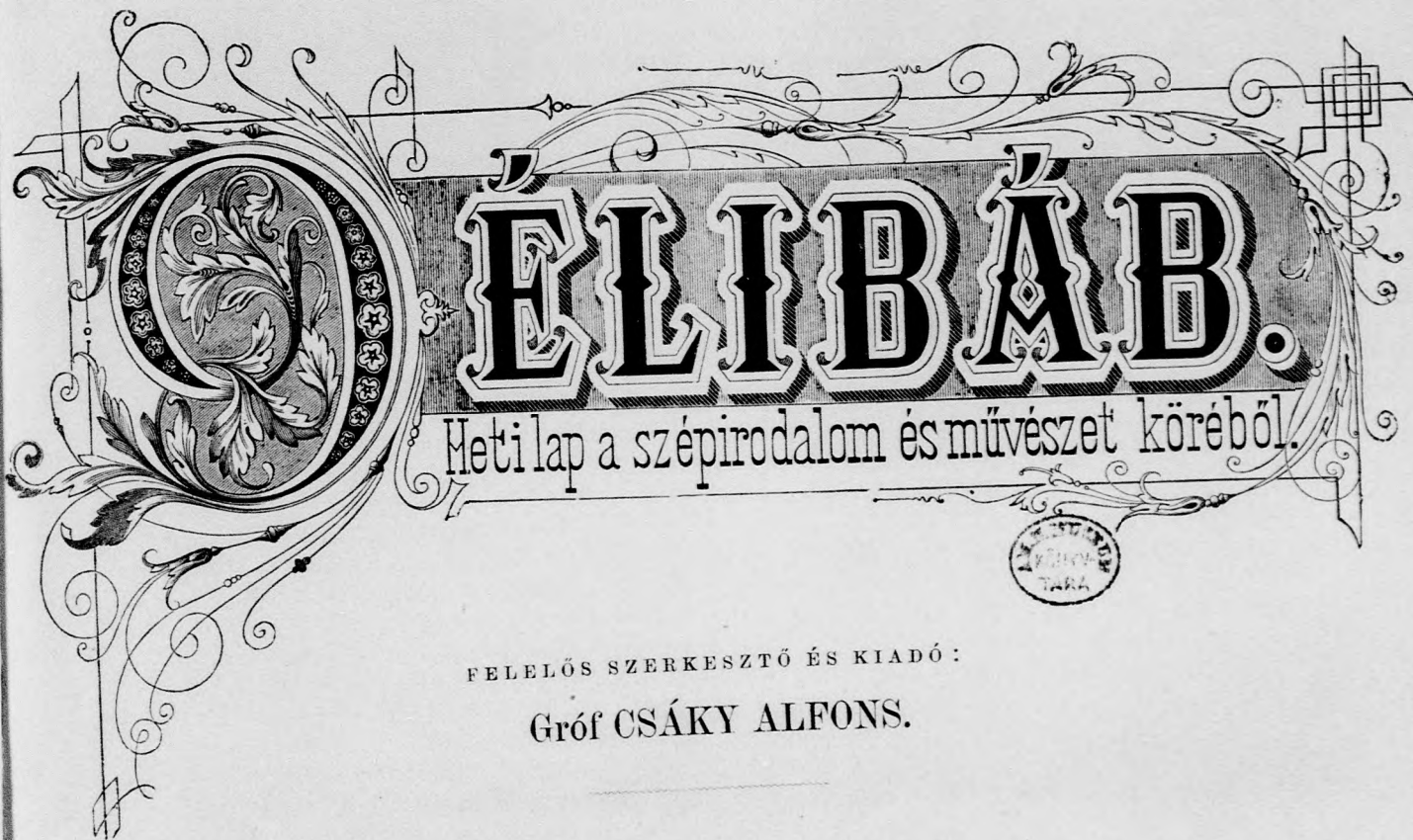
— **Mükedvelői** szineloadást szándékozik rendezni az iparos ifjak egy része augusztus 11-én esti 8 órakor a városi színházban és pedig az önkéntes tűzoltó-egylet pénztárának javára. Az előadandó darab a: „Tolonez“ leend.

— **Az orsz. lótenyész bizottság** által városunkban rendezendő sorsjátékra sorsjegyek 1 frtjával az „ipar és kereskedelmi bank“-nál még mindig kaphatók.

— **Villámgyorsasággal** terjedt el városunkban azon hír, hogy **br. Baldácsy Antal**, az új követ meghalt. Sok időbe került, míg a tévedés kiderült. Ugyanis nem **Baldácsy**, hanem a sokat szenvedett **dr. Balkányi** hunyt el. Béke poraira!

TARTALOM: 1. A hirlapirodalom svindlerei. Sóllyom Jenő. 2. Levél Koroda Pálhoz. (költ.) Reviczky Gyula. 3. Két szív. (verseny-beszély.) Kabdebó Ferencz. 4. A magyar regény. (Értekezés.) W. z Albert. 5. Tündés. (költ.) Jó lélek. 6. Levél Alicehoz. Daemon. 7. Dalmatia Heroja és Leanderje. Dr. Szemák István. 8. Tárca: Hangok a magányból. Dengi János. 9. Fürdői levél. K—y Gizella. 10. Hírek az irodalom, művészet és közművelődés teréről. 11. Külföld. 12. Helyi tárogató.

BORITÉK: Heti naptár. Sakktalány. Számrejtvény. Helyesen megfejtők nevei. Szerkesztő üzenet. Egy festő műtermében. H. S. Vegyes. Hirdetés.

Meti lap a szépirodalom és művészet köréből.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

Gróf CSÁKY ALFONS.

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6 frt.
Fél évre	3 frt.
Negyed évre	1 frt. 50 kr.

A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Szerkesztői iroda és kiadó-hivatal: Varga-utca 2256.

Hirdetéseket lapunk számára elfogad HAASENSTEIN és VOGLER hirdetési irodája Budapesten és Bécsben, valamint GOLDBERGER V. Budapesten és kiadóhivatalunk.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1878.

HETI NAP T Á R.

Augusztus.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosznaptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
10 Szomb.	Lőrincz vértanu	Lőrincz	29 Kallinik	11 S. Naham.	4 50 7	20 6	38 1	14
11 Vasár.	F 9 B. assz. elh.	F 8 Tiborc	30 A 8 Szilás	12	4 51 7	18 7	4 2	26
12 Hétfő	Klára szűz	Klára, Hil.	31 Eudocimus	13	4 52 7	16 7	24 3	40
13 Kedd	Hippolitus, Ipoly	Ipoly	1 Aug. I. a. f. b.k.	14 Lea	4 53 7	15 7	43 4	52
14 Szerda	Özséb, Athanazia	Özséb, Neste	2 Maxent. Ist.	15 Tubea, örn.	4 54 7	13 7	58 6	0
15 Csütör.	Nagy Bold. assz.	Nagy bold. assz.	3 Izsák	16 Libussa	4 55 7	11 8	13 7	7
16 Péntek.	Rókus püspök	Jácintka	4 Aristar. 7 vért.	17	4 57 7	10 8	29 8	14

SAKKTALÁNY.

(Lóugrás szerént megfejtendő.)

vegy	ret	tyo	gön	kő	ban	né	na
lod	nye	öz	egy	tő	bú	zött	Ha
lek	fá	sze	id	É	lek	tod	ma
kő	ban	re	zött	is	öl	zám!	ret
mény	Bój	lek	S oh	sze	sze	lett	be
Ne	solyg	ke	vös	ved	tod	a	mény
lön	B. Eöt	bár	ret	én	Él	mely	fe
Mert	héz	mo	ser	sor	sir	ke	mény

SZÁMREJTVÉNY.

Wenszky Lajostól.

- 6, 4, 5, 9. Mennyire ravasz vagy
Jól tudja a világ.
- 13, 2, 3, 7, 14. Nélküled még sem oly
Kellemes a virág.
- 12, 13, 14. Tűrj érte kinokat,
De meg ne válj tőle.
- 4, 5, 4, 15. Ki ilyen, csak szépet
Hallhatni felőle.
- 10, 16, 17, 18. Nincsen oly építő,
Aki nélkülözne.
- 10, 11, 7, 6, 8, 7, 15. Ember, ki láttadon,
Talán ne örülne.
- 2, 1, 3, 18. Nélküled az ifju,
Gyenge élettelen.
- 17, 6, 19. S ha végképen elhagyod,
Egész reménytelen.
- 1—19. Hogyha tán e három szócskát,
Ismerni és tudni vágyod,
Tekints szét s az emberek közt
Igen könnyen feltalárod.

Megfejtési határidő aug. 23-ka.

A „Délibáb“ 30-ik számában közlött sakktalány értelménye a következő:

Elzengettem a dalt néki,
Szeme vágytól kezdett égni;
Édes mosoly ült ajkára,
És az égből alá szálla!
De a midőn átöleltem,
Megesalódtunk mindaketten,
Nem ő talált másik égre:
Én szálltam föl az egekbe!

A számrejtvény értelme: „Székesfehérvár.“

A betű-talányok pedig: „A nagy erények, a nagy bűnök igen ritkák“, „Hangverseny“, „Hauk Minnie“, „Bánkban dráma“, „Ponty“, „Párkány“, „Tulipán“, „Nőemanczipáció“, „A hon mindenek fölött“. Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg:

A debreczeni ref. tanítóképzede olvasóköre nevében: Duró János; Győry Zsuzsika, Nemes Ilonka, az első éves papnövendékek Ungvárt, Friedland Berta, Markovits Benő, Buday Vilma, Kálnoki Matild, Nagy István, Tóth Katinka, Fenyves Aranka, Böhm Szerafin, Kövesdy Mariska, Weisz Nina, Hevessy Géza, Vass Flóra, Karász Jenő, Német Berta, Kőrösy Katalin, Herczeg Klára, Vörös Sándor, Lehoczky Biri, Kardos Ferike, Nánássy Erzsike, Hochstätter Irma, Steiner Hermine, Péchy László, Zivuska Ferenczné, Komjáthy Piroska, Halassy Jolán, Kis Erzsike, Fekete Albert, Erdélyi Gyula, Málon Berta, Mikita Elek, K. I. Weber Gyula, Sárközi Ida, Kaizler Katalin.

A szerkesztő üzenetei.

A. J. „A hamis játék“ végét is mielőbb kérjük, mert nemsokára hozni akarjuk.

D. Gyula. „Napló levelek“ egy kissé hosszadalmasak; — rövidítve talán; — addig is egyebet kérnénk.

R. Gyula Budapest. — Ma tettem fel a levelet az ön számára; abból megtud mindent.

Szigeti S. Budapest. „Az első csók“ nem eléggé csattanós. De azért lehet, hogy alkalmissal némi javítással rá kerül a sor.

Wenszky L. Hangulatban teljesek, de nem elég gördülékenyek. Technikai szerkesztőkön javítunk, ha majd glédába állítjuk.

Egy festő műtermében.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Nagy-Várad, 1878. aug. 2.

No halljunk valami eredetit Teleszky és Szilágyi leendő képviselők megválasztásáról! — Fogja mondani magában a t. szerkesztő ur, midőn Nagyváradon ily hő-séges (!) mozgalmas időkből keltezett levelem kezébe veendi. Bocsánat, hogy várákozásának csak félig fogok megfelelni, amennyiben „eredeti“ valamit igenis írok, de azt épen nem Teleszky és Szilágyi urak életese-ményeiből, nem a politikai küzdelmek harczeréről fogom venni, mely mellesleg legyen mondva, itt épen a választások folyama alatt mód nélkül megázott, — hanem a művészet virágos kertjéből, hova a politikai mozgalmak zaja döntőleg be nem foly, hol a törvényt nem az időnkint megválasztott parlamentek, hanem maga a természet által belénk oltott jó izlés, az aesthetikai érzék szabja meg; hol polgár, jogos élvező mindaz, ki ez érzékkel bír s a szépet felfogni tudja. N.-Váradnak is van egy ily kertje, hol a festészet, jobban mondva képirás sok pompás virága diszlik, illetőleg plántáltak, fejlesztetik. Hogy ez nem a püspök- sem a Rheday-féle kert, az magától értetődik; e kert Mezey Lajos acad. festő s városi rajztanár műterme. Én szerencsés voltam e napokban körültekinteni azt. — Mondhatom, sem a püspökkert kaktuszokkal s egyéb déli növényekkel díszített s vad gesztenyefák lombjaitól árnyékos kioszkja, sem maga a kies fekvésű N.-Várad (a Kálváriáról tekintve) oly kellemes, oly mély benyomást nem gyakorolt reám, mint azon képremekek, a melyeket a festő Mezey ur ösmeretisége meglátnom s szíves magyarázata még jobban megértenem engedett.

A képek nagyobbára a kereszténység őskorának ideal-alakjai; néhány kivétellel a középkori festészetnek „megállapodási periodusából“ vett remek hű másolatai. Csak a nevezetesebbeket említem föl:

„Ker. Szt. János“ Murillo után, ki a spanyolországi képirást fénypontjára emelte. Nehéz a néző szemének eldönteni, vajjon a gyönyörű gyermekalak okos, barna fürtös feje, vagy a juhocska van-e remekből kivive, melynek nyakán széthulló puha gyapjába a gyermek kis ujjai belemélyednek.

„Az alvó Jézuska ker. szt. Jánossal“, Maratta után. A gyermeki test pozsgás gömbölydedségét, az üde bőr színének életteljességét ecset hivebben már nem utánozhatja, mint eme képen sikerült. Maratta, vagy mint közönségesen hívták: Carlo della Madonne, ha egyebet nem alkot is, mint e művét, méltán kiérdemelte volna Krisztus lovagrend keresztjét, melylyel, mint tudva van, őt XI. Kelemen pápa Raphael vatikani freskóinak restaurálásáért megajándékozta (1704.)

„A bűnbánó Péter“, a nápolyi naturalista festők fő mestere Spagnoletto után. Megható férfi alak, fájdalomtól megtört kebellet és vörösre sirt szemekkel.

Kifejezésben hasonló ehhez „a bűnbánó Magdolna“ Furini után. E kép Pollay jeles képiró, váro-

sunknak egykoron lakója által, több példányban sikerrel festetett. Az a pár könyecsepp azonban, — mely Magdolna kisírt szeméből fehér karján végig pereg, — Pollay képein oly csalódásig hiven eltalálva nem volt, mint azt Mezey jártas ecsetje Furini után odateremté.

„Mária a kised Jézussal karjaiban“, Cignonitól. Kedves kép. Máriának angyalszelid, egy menny boldogságát tükröző arca oly magas foku kifejezése a keresztény erény fő ideál alakjának, hogy talán már utólérhetetlen; noha az az arcz inkább a „Virgo immaculata“, mint a „Mater Dei“ kifejezője.

„Egy remete lak“ Stavarentől. Laicus szemnek zordon bércek halmazát mutatja első pillanatra e kép; mint Chopin Nagy-Polonaise, vagy Liszt valamelyik Phantasiája egy zürzavaros chaos a műveletlen fülnek. A képzett szem azonban észreveszi a fekete szénben csillogó gyémántot, — látja, hogy épen e monoton alapszínezet teszi e képet műremekké; egy fajta színekből állítani elő azt a temérdek árnyalatot, a kirugó sziklatöredékek hegyeit, éleit; a sötétlő mélyedéseket, az itt-ott rejtezkedő szikla-növényeket stb. — Maga a festő állítása szerint e kép műbecsre, valamennyit felülmulja; pedig Rubensnek „Krisztus sirba tétele“ című képpel nem látszik versenyezhetni, mely mellett, hogy könnyebben érthető, még jobban is megható. A kiszenvedett Megváltónak földre leterített kihült tetemei, megdermedt már elkékült tagjai, a tagokban, különösen a néző felé talppal fekvő lábokban kifejtett boncztani helyesség s plastikai tökély imposans, megdöbbentő hatást gyakorolnak.

Nagyon nagy terét venném igénybe a t. szerkesztő ur becses lapjának, ha még a szebbnél szebb tájképek méltatásába is bocsátkoznám. Egy „csendes télkép“, a „közelgő vihar“; — a „lovak az itatónál“ című képek még most is szemem előtt lebegnek keresetlen s nemes szinharmonijukkal. Általánosan szólva: az említettek kivül a többiek már kevésbé viselik magukon a bevégzettség jellegét; inkább eladásra, mint bámultatásra lévén szánva, noha azért bármely salonban méltó helyet foglalhatnak el.

Mezey Lajos ur jeles oktató tehetség és több műkedvelő jár hozzá, kik mint tanítványai dicséretes előhaladásokat tesznek. Legkitünőbb tanítványai között Ferenczy Ilona, egy kiváló művészi hajlammal fölrüházott leányka, kinek a mult hónapokban itt rendezett műkiállításán több ily sikerült képe volt, melyeket a „Bihar“ magasztalólag említett föl.

Valóban büszkeségére szolgál N.-Váradnak, hogy egy ily jeles képzettségű festővel bír, még inkább az, hogy a nevezett festőnek keresete miatt nincs oka panaszkodni, a mi felől mi debreczeniek aligha biztosíthatnók őt.

Maradok tisztelettel

H. S.

V e g y e s.

— **Egy levél a táborból.** — „Kedves szüleim! Meghagyátok, hogy mindent megírok, amit tapasztalok. Ime leirom a csatákat hűségesen és oly részletesen, amint csak tudom. Én nem láttam semmit, de kérdezősködtem bajtársaimnál. Azok sem láttak semmit. Aztán kápláromhoz folyamodtam, de ez még kevesebbet látott. Azt hiszem, hogy a kapitány ur mindent látott, de az meg elesett. — Reggel 8 órakor indultunk el; eleintén az országuton mentünk, aztán balkézre a kis erdőnél letértünk; — az erdőt jól láttam, pajtásaim is látták, a káplár ur is látta, csak hogy egy darabig a szélén haladtunk. — Szemközt velünk, hanem jó messzire, egy domb állott, rajta sok ellenség. Én nem láttam, pajtásaim sem látták, de a kapitány bizonyosan látta, mert „tölts“-t vezényelt. — Épen akkor esett el, mikor ezt a szót kimondta. Azontul semmit sem láttunk, csak annyit láttunk, hogy a 66-ik ezred ott állt előttünk a domb tetején. Azt kértem egy földimtól, hogy mi baj van ott? Nem tudja felelő, mert 23-ik ezred utban áll nekünk. Kérdeztem aztán egy 23-dik ezredbeli földimtól, hogy mit tud a dologról, de ez azt felelte, hogy semmit sem tud, mert az igaz is, hogy nagy köd volt. A ködöt, azt jól láttam, hiába is beszél akárki; olyan sűrű volt, hogy utoljára úgy tetszett, mintha egyedül volnék a csatatéren, kivéve balszomszéd földimet, akiből valamicskét mégis csak láttam. — Nem hagyhatom említés nélkül, hogy ágyuztak is; nem láttam ugyan, de hallottam. Olyan az, tetszik tudni, hogy eleinte a saját szavát sem hallja az ember, de azután hozzászokik. Egyebet sem tudok erről a csatáról mit írni; hanem képzeljék hozzá a többit. Engedelmes fíjok J á n o s.“

Beszélni nem mindig ezüst. Lucca Paulina asszonynak legutóbbi szt.-pétervári vendégszereplése alkalmával a híres primadonna képezte az ottani társaság beszélgetési tárgyát. Egy Pétervárról kiinduló vasúti vonat másodosztályu coupéjában is élénk társalgás folyt a híres énekesnő felől, ki az előtti estén vett bucsut a közönségtől az „Afrikai nőben.“ Egy hölgy nagyon csipős kifejezésekben nyilatkozott Luccáról: „Nagyon öreg már szerepéhez, sőt általában a színpadról is; rég vissza kellett volna már vonulnia; régebben érhetett valamit, de most nincs meg benne a klaszikai nyugalom, s még a mellett milyen csunya is!“ — Azután egy mellette ülő idegen urhoz fordult a beszédes asszonyság: „Nos uram ön mosolyog és nem szol. Hát nincs igazam? nem elvirított-e már Lucca?“ — Ugyan kérem — válaszolt a kérdezett — mondja ezt meg Lucca asszonynak magának; szemközt ül önnel.“ Kinos pillanatok állottak be a társaság közt. A beszédes hölgy minden ily helyzetben kigondolható mentegetőzéseket fölhoz. „Bocsánatot esdek — szólt dadogva — tegnap esti roszullétem lehet az oka, — aztán meg csak egy kis részét hal-

lottam a szerepnek. Az ember könnyen itél. Aztán meg a „Vossische Zeitung“-ban melyet járatok, mindég csak ócsárolni hallottam kegyedet. — De az a kritikus, az a tudatlan ficzkó, bizonyosan valami vakmerő és utálatos ember lesz.“ — „Nem mondaná ön meg azt egyenesen neki? — válaszolt Lucca asszony, finom mosolylyal mutatva az idegen urra, — épen ön mellett ül!“ Tableaux!!

— **A kis ökörszem.** Alsó-Normandiában a kis ökörszem különös kegyben áll, s egy anya sem mulasztja el inteni fiát, hogy e madárka fészket mindenkor megkimélje, mert az az embereknek egykor önmagát feláldozva, igen nagy szolgálatot tett; t. i. ő hozá le az égből a tüzet. De fájdalom — így szól a monda — e madárka úgy megperzselé magát, hogy majd minden tollát elveszté. Hogy e kisdedet, ki felebaráti szeretetének lön áldozatává, ismét felruházhassák, összegyűlének a madarak s tollakat adának neki, kivéven a durva kakukkot, mely ez ajándék alól kivoná magát, miért is gyűlölet és iszony tárgyává lön, s a madarak csufolva követik őt, bárhol jelenjék meg. — Nehány madár a kis megégettnek legszebb tollait kölcsönzé, miért is „bokor király“-nak nevezi a német. — A veresbegy segítni akarván az égő madárkán, igen közel ért hozzá, s magát is megégeté, innen azon veres folt, mely begyeről oly nagyon világlik.

Kiadói üzenet.

Felkérjük t. vidéki előfizetőinket, miszerént az új évnegyedre vonatkozó hátrálékos előfizetési pénzeket mielőbb kiadó-hivatalunkhoz beküldeni sziveskedjenek.

Hirdetés.

Homöopatha orvos

Dr. KLÁR VINCZE

orvos-tudor, szülész-műtő,

rendel naponta: reggel 7—9-ig, délután
3—5 óráig.

Szegényeknek ingyen.

Lakása: Batthyáni-utca, Czégely-féle házban,
2158. szám alatt.